

Rovviltnemndas konklusjoner om endringer i forvaltningsplan for rovvilt etter arbeidsmøte 29. september 2023

Forslag til revidert forvaltningsplan for rovvilt i region 6 Midt-Norge ble sendt på høring 9. juni 2023. Høringen ble avsluttet 10. september 2023. Den 29. september 2023 hadde rovviltnemnda og sekretariatet et arbeidsmøte for å diskutere innkomne høringsuttalelser. Rovviltnemnda konkluderte med flere forslag til endring i planen. Forslagene er sortert kronologisk i henhold til kapittelrekkefølgen i høringsutkastet. Endringer/ny tekst er markert i gult.

- **Planen må inneholde informasjon om nemndas møtevirksomhet og hvor publikum kan finne informasjon om kommende og avholdte møter i rovviltnemnda. Videre må det tas med en setning om at nemnda gjennomfører dialogmøter eller befaringer etter behov. Sekretariatet foreslår at dette presenteres som en egen 'boks' eller avsnitt/underkapittel under delkapittel 1.2 om «Rovviltnemndas ansvar og rolle», evt. opprette et tredje delkapittel.**

Rovviltnemnda i region 6 Midt-Norge

Rovviltnemnda møtes jevnlig gjennom året for å fatte vedtak og diskutere saker om rovviltforvaltning i sin region. Det avholdes også årlige møter med tilgrensende regioner. Rovviltnemndas møter er åpne, slik at de som ønsker å være med på møtene har mulighet til det. Rovviltnemnda gjennomfører dialogmøter og/eller befaringer etter behov. Informasjon om møtetidspunkt og referater fra møtene legges ut på rovviltnemndas nettsider¹. Her finnes også informasjon om hvem som til enhver tid er medlemmer i rovviltnemnda og annen relevant informasjon om nemndas virksomhet. Vedtak fattet av rovviltnemnda legges ut på Miljøvedtakregisteret². Statsforvalteren i Trøndelag er sekretariat for rovviltnemnda i region 6 Midt-Norge. Henvendelser til rovviltnemnda sendes til sekretariatet på epost sftlpost@statsforvalteren.no.

- **I delkapittel 3.1 om «Bestandsmål» tas det inn en setning om at rovviltnemndene ikke har myndighet til å endre på bestandsmålene de er tildelt. Videre skal tittelen i boksen om bestandsmål endres slik at den viser at det er Stortinget som har vedtatt bestandsmålene for region 6.**

3.1 Bestandsmål

Hver region er av Stortinget tildelt bestandsmål for de artene som skal yngle innenfor regionen. **De regionale rovviltnemndene har ikke myndighet til å endre på bestandsmålene de er tildelt.** I region 6 Midt-Norge er det mål om yngling av bjørn, gaupe og jerv. De regionale bestandsmålene er satt som årlige ynglinger, og forvaltningen skal forsøke å komme nærmest mulig bestandsmålene hvert år. Bestandsmålene skal fortrinnsvis oppnås innenfor forvaltningsområdet for arten. Alle ynglinger - uavhengig om de befinner seg innenfor eller utenfor forvaltningsområdene - telles med når det kommer til å oppnå de regionale bestandsmålene.

¹ Rovviltnemnda i region 6 Midt-Norge sine nettsider: <https://www.statsforvalteren.no/Trondelag/Miljo-og-klima/Rovvilt/Rovviltnemnda-region-6/>

² Miljøvedtakregisteret: <https://www.miljovedtak.no/>

Stortingets regionale bestandsmål for region 6 Midt-Norge er:

- 3 årlige ynglinger av bjørn
- 12 årlige ynglinger av gaupe
- 10 årlige ynglinger av jerv, med fylkesvise bestandsmål fordelt av nemnda slik:
 - 7 årlige ynglinger i Trøndelag
 - 3 årlige ynglinger i Møre og Romsdal
- Det er ikke et nasjonalt mål om å etablere ulv i region 6
- Kongeørn skal hekke over hele landet og har ikke regionale bestandsmål som forvaltes av rovviltnemndene.

- **I delkapittel 3.3 om «Bestandsregulering» tas det inn en setning om at bestandsregulering innebærer både å øke og redusere bestandene. Videre er det tilføyd et avsnitt som forklarer hvordan nemnda skal følge opp målene om jerv fordeling av gaupe- og jervebestanden, samt målet om maks to jerveynglinger per reinbeitedistrikt.**

3.3 Bestandsregulering

Rovviltnemnda skal bidra til oppnåelsen av fastsatte bestandsmål og den todelte målsettingen ved å blant annet regulere rovviltbestandene. Bestandsregulering innebærer både å øke og redusere bestandene. For å regulere bestandene av bjørn, jerv og ulv har vi fellingsformen lisensfelling og for gaupe har vi kvotejakt. Fastsettelse av kvote for felling og områder for felling skal baseres på bestandsstatus og -utvikling for de ulike artene, en grunnleggende vurdering av skadebildet tidligere år og skadepotensialet fremover i tid. For å hindre for store uttak av reproduktive hunndyr, settes det egne hunndyrkvoter i både lisensfelling og kvotejakt. Forvaltningssystemet i Norge er tilrettelagt slik at felling i størst mulig grad kan utøves av lokalkjente og lokalt tilknyttede jegere. I tillegg er det mulig å regulere bestandene gjennom ekstraordinære uttak. Se vedlegg 5 for en oversikt over blant annet start- og sluttdatoer for lisensfelling og kvotejakt på de ulike rovviltartene gjennom året.

Rovviltnemnda har som ambisjon at både gaupe- og jervebestanden skal være jevnt fordelt innenfor sitt respektive forvaltningsområde. Antall jerveynglinger i hvert reinbeitedistrikt innenfor forvaltningsområdet for jerv bør ikke overskride to ynglinger.

Målet om en jevn fordeling av gaupe- og jervebestanden innenfor sitt respektive forvaltningsområde, og maks to jerveynglinger per reinbeitedistrikt, følges opp av nemnda gjennom fastsetting av kvoter for kvotejakt på gaupe og lisensfelling av jerv, og fordeling av disse mellom ulike kvote- og lisensfellingsområder. Målet legger også føringer for hvilke områder og arter nemnda anbefaler ovenfor Miljødirektoratet at skal prioriteres for ekstraordinære uttak.

Når bestandene ligger over regionalt bestandsmål, og tiltak som lisensfelling og kvotejakt ikke gir tilfredsstillende resultat, mangler rovviltnemnda handlingsrom og ytterligere forvaltningstiltak. Rovviltnemnda tar derfor årlig initiativ ovenfor Miljødirektoratet, som har ansvar for å vurdere hvor og hvordan ekstraordinære uttak skal prioriteres. Det er

Miljødirektoratet som har myndighet til å fatte vedtak om ekstraordinære uttak, men vurderingen skal skje i dialog med rovviltnemndene. Rovviltnemnda ønsker en tettere dialog med Miljødirektoratet om ekstraordinære uttak. Les mer om ekstraordinære uttak i kapittel 3.3.3.

- **Underkapittel 3.3.3 om «Ekstraordinære uttak» skal inneholde hvilke momenter som nemnda vurderer i sin anbefaling ovenfor Miljødirektoratet om ekstraordinære uttak.**

3.3.3 Ekstraordinære uttak

Ekstraordinære uttak er uttak av rovvilt der Miljødirektoratet fatter en beslutning av eget tiltak. Oftest er det SNO som får i oppdrag å gjennomføre felling av ett eller flere individer av rovvilt i spesielt skadeutsatte områder, eller for å forhindre etablering av reproduksjon i områder der dette er uønsket. Ekstraordinære uttak er dermed en særlig fellingsform der forvaltningsmyndigheten gjennom uttaket skal sikre at forvaltningsmålene for vedkommende bestand eller område oppnås, og der kvotejakt/lisensfelling/skadefelling ikke har bidratt tilstrekkelig til dette. Det er en vanlig misforståelse at ekstraordinære uttak skal brukes til å ta ut en eventuell resterende lisenskvote. Dette stemmer ikke, da Miljødirektoratet kan fatte vedtak om ekstraordinære uttak av både flere og færre individer enn resterende kvote, og i andre områder enn der hvor det eventuelt er dyr igjen på kvota. Rovviltnemnda har ingen myndighet til å fatte vedtak om ekstraordinære uttak av rovvilt, men kan anbefale ovenfor Miljødirektoratet hvilke områder og arter som bør prioriteres for dette. Bestandsstørrelse, samla belastning, skadesituasjonen, den geografiske differensieringen og fordeling ynglinger vil være viktige momenter for en slik vurdering.

- **Første avsnitt i kapittel 4 om «Utmarksbeite i region 6 Midt-Norge» må inneholde en setning eller to om beiterett, og at denne er en viktig ressurs for grunneier.**

Tamreindrift og husdyrnæring, med småfenæringa spesielt, er viktig grunnlag for å opprettholde beitebruken i utmark hele region 6, og for å nå Stortingets mål om økt matproduksjon³. Husdyr slippes på utmarksbeite med bakgrunn i en beiterett⁴, som kan være en viktig ressurs for grunneier. Reindriftras rett til å beite i utmark er hjemlet i reindriftsloven⁵. Husdyr og tamrein på beite er også viktig for skjøtsel av kulturlandskapet og for å ivareta artsrike beiteområder i region 6, med beitemarksopp, insekter og flora som er avhengig av beitetrykk fra husdyr og tamrein på beite. Samtidig påvirker den vedtatte rovviltpolitikken i stor grad rammevilkårene for utmarksbeite i region 6. Kunnskap om kvalitet på beiteområdene, og tetthet og omfang av beitedyr i de ulike beiteområdene er avgjørende for å forvalte rovdyrbestandene i region 6, slik at hensynet til matproduksjon og den todelte målsetningen i rovviltforvaltningen ivaretas. NIBIO har utarbeidet arealregnskap for utmark⁶, der vi finner oversikt over ressursgrunnet for beiter i Møre og Romsdal og i Trøndelag, og med oppdatert kunnskap om beitekvalitet, vegetasjonstyper og beitekapasitet.

- **Delkapittel 4.2 om «Tamreindrift» mangler lenker til mer informasjon om tamreindrift i Norge. Lenke til «Totalregnskap for reindrifsværingen» må**

³ Meld. St. 11 (2016-2017) Endring og utvikling – en fremtidsrettet jordbruksproduksjon: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-11-20162017/id2523121/?ch=1>

⁴ Mer informasjon om beiterett: <https://www.nsg.no/beitebruk/beiterett/beite-og-bruksrett/>

⁵ Lov om reindrift: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-15-40>

⁶ NIBIOs rapport «Arealregnskap i utmark»: <https://hdl.handle.net/11250/2837610>

inkluderes. Lenke til «Ressursregnskap for reindriftsværingen» flyttes fra delkapittel 4.3 til 4.2, slik at dette presenteres allerede i delkapitlet om tamreindrift.

4.2 Tamreindrift

Den samiske reindriften i Norge er inndelt i seks geografiske reinbeiteområder. To av disse områdene ligger helt eller delvis innenfor region 6 Midt-Norge; Nord-Trøndelag reinbeiteområde og Sør-Trøndelag/Hedmark reinbeiteområde. Reinbeiteområdene er inndelt i flere reinbeitedistrikter/sijter, som igjen er delt inn i sijteandeler. I Nord-Trøndelag reinbeiteområde er det 6 reinbeitedistrikt fordelt på 39 sijteandeler. I Sør-Trøndelag og Hedmark reinbeiteområde er det 3 reinbeitedistrikt, med 25 sijteandeler. I tillegg kommer Fæmund sijte som er felles vinterdistrikt for Gåebrien sijte og Saanti sijte. Det drives også samisk reindrift i Trollheimen sijte, og her er det 5 sijteandeler. Totalt er det i overkant av 370 personer som er tilknyttet disse sijteandelene i region 6. I tillegg er det ikke-samisk konsesjonsdrift av rein på øya Tarva i Ørland kommune. I figur 3 vises kart over reinbeitedistrikt i region 6, samt konsesjonsdrift på Tarva og samisk tamreindrift i Trollheimen. Hvert år gir Landbruksdirektoratet ut rapportene *Totalregnskap for reindriftsnæringen*⁷ og *Ressursregnskap for reindriftsnæringen*⁸. I totalregnskapet legges frem en oversikt over de samlede verdiene som er skapt i næringen ved utnyttelse av produksjonsfaktorene arbeid og kapital. Totalregnskapet viser altså samlede inntekter, kostnader og resultat for hele reindriftsnæringen i Norge. Ressursregnskapet belyser forhold som er knyttet til beitegrunnlag, reintall, flokkstruktur, produksjon og tap, samt næringsoversikter, både på områdenivå og distriktsnivå, samt distriktskart og oversikter over gjeldende rammebetingelser for reindriften.

- **I delkapittel 4.3 om «Tap av husdyr og tamrein på beite» foreslår nemnda følgende endring:**

4.3 Tap av husdyr og tamrein på beite

Det er store variasjoner i tap av husdyr mellom region, beitelag og beiteområder fra år til år. Det er mange årsaker til tap av husdyr på utmarksbeite. De viktigste tapsårsakene er ulykker, sykdom, rovvilt og naturgitte forhold. Det kan være store lokale variasjoner både når det gjelder tap til rovvilt og når det gjelder andre tapsårsaken enn rovvilt. Storfehold og geitehold har i liten grad hatt problemer med rovvilt. Reindriften er en arealkrevende utmarksnæring som er utsatt for påvirkning fra flere hold, og som er prisgitt de til enhver tid naturgitte forhold. For reindriften i region 6 er det tre hovedutfordringer som skiller seg ut, hvor tap av tamrein til fredet rovvilt er en av disse. Tapstallene viser at utfordringene med tap til rovvilt er størst i nordre deler av Trøndelag, og da hovedsakelig på kalv. Men også reinbeitedistriktene lenger sør og i Trollheimen oppgir relativt stort tap til rovvilt. I tillegg til rovvilttap, kommer utfordringer knyttet til endrede klimatiske forhold, og ikke minst utfordringer knyttet til tap av beiteareal.

Årlig publiseres statistikk for husdyr tapt på utmarksbeite basert på registreringer i Organisert beitebruk. Her registreres alt tap av husdyr på utmarksbeite, ikke bare tap til rovvilt. Disse tallene fremgår også på Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) sin kartløsning

⁷ Totalregnskap for reindriftsnæringen: <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/nyhetsrom/rapporter/totalregnskap-for-reindriftsnæringen>

⁸ Ressursregnskap for reindriftsnæringen: <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/nyhetsrom/rapporter/ressursregnskapet-for-reindriftsnæringen>

Kilden⁹ og på NIBIO sine nettsider for beitestatistikk¹⁰. Her vil det være mulig å utforske endringer i antall beitedyr og tap i ulike områder for ulike tidsrom. I figur 4 vises kart over tapsprosent for sau og lam på utmarksbeite i region 6 for 2022. Det er også beitebruk i regionen som ikke er organisert i beitelag, og som ikke fremgår av statistikken.

Landbruksdirektoratet gir årlig ut rapporten *Ressursregnskap for reindriftsnæringen* hvor blant annet det årlige tapet til rovvilt oppsummeres i hvert reinbeitedistrikt. Informasjon og tall på påviste tap av husdyr og tamrein til fredet rovvilt kan utforskes i Rovbase¹¹. Statistikk over husdyr og tamrein påvist tapt til fredet rovvilt brukes aktivt i rovviltnemnda sine saksfremlegg, både for å vedta betinget skadefellingskvote, kvote for lisensfelling og kvotejakt og FKT-budsjettet. Det er en forutsetning for rovviltnemnda sitt arbeid at de til enhver tid har oppdaterte opplysninger om tapssituasjonen i regionen når de skal ta sine beslutninger.

Erstatning av sau og tamrein drept eller skadet av rovvilt

Dyreeier har en lovfestet rett til full erstatning i de tilfellene der det kan dokumenteres at rovvilt er årsak til tap av husdyr eller tamrein. Kadaverundersøkelser med konklusjon at skadene er «dokumentert» eller «antatt» forårsaket av rovvilt kvalifiserer til full erstatning etter søknad fra dyreeier. I tilfeller hvor det ikke er funnet kadaver eller det ikke er mulig å fastslå skadeårsak kan det utbetales erstatning etter en skjønnsvurdering. Det er Statsforvalteren som behandler søknader om erstatning. I region 6 behandler statsforvalterne årlig i gjennomsnitt omtrent 60 søknader om erstatning av tamrein og 360 søknader om erstatning av sau tapt til fredet rovvilt. Statistikk for erstatning til sau og tamrein i Norge kan utforskes på Rovbase. Her vil det være mulig å utforske hvor mange sau og tamrein som erstattes til de ulike rovviltartene for ulike områder og år. **Dersom en setter disse tallene i sammenheng med tall fra Organisert beitebruk og Ressursregnskapet for reindriften, er det mulig å anslå hvor stor andel av tapet for ulike områder og år som skyldes fredet rovvilt.**

- **I kapittel 6 om «Andre interesser og forhold rundt rovvilt» tas det inn en setning om flere interesser/forhold rundt rovvilt. Ordet «viktig» er fjernet sammenlignet med det sekretariatet foreslo på arbeidsmøtet.**

6.1 Psykososiale forhold

Tilstedeværelse av store rovdyr kan skape usikkerhet og direkte frykt hos en del mennesker, og påvirke enkeltpersoners hverdag. På den annen side kan rovdyr representere naturopplevelse og glede for andre deler av befolkningen. Å kunne oppleve natur der det også er rovdyr, vil representere en verdi for mange. **Videre kan rovdyr være et element for de som driver med naturbasert reiseliv, naturfotografering eller andre næringer som baserer seg på å formidle og profilere natur.**

For de som opplever frykt/uro knyttet til rovvilt vil dette i hovedsak dreie seg om begrensninger i bruk av nærområde til skolevei og lek, men også begrensninger i bruk av utmarka i rekreasjonssammenheng. Dette gjelder først og fremst frykt/uro knyttet til forekomst av ulv og bjørn. Selv om det ikke er mål om yngling av ulv i region 6, kan streifdyr forekomme. Erfaringer har vist at disse artene, spesielt de som forårsaker skader på

⁹ NIBIOs kartløsning Kilden: <https://kilden.nibio.no/>

¹⁰ NIBIOs beitestatistikk for sau i utmark (Organisert beitebruk): <https://beitestatistikk.nibio.no/>

¹¹ Rovbase: <https://rovbase.no/>

beitedyr eller opptrer i nærheten av bebyggelse over tid, kan skape usikkerhet og frykt hos de som bor i området. Norsk institutt for naturforskning (NINA) har utviklet en håndbok som består av praktiske råd og et tilhørende vitenskapelig kunnskapsgrunnlag basert på en rekke tverrfaglige studier om menneskers bekymring og frykt for å møte spesielt bjørn og ulv i naturen.

Rovdyr i beiteområdene kan medføre en betydelig psykisk belastning for dyreeiere som opplever tap til rovvilt. Dette vil variere mye fra person til person, og ut fra skadeomfang og varighet på skadesituasjonen. For dyreeiere som opplever vedvarende rovviltbelastning over lang tid, vil det være en risiko for at de velger å legge ned driften, eller det kan være vanskelig å få etterkommere til å ta over.

- **Punktene om Mattilsynets rolle og ansvar oppdateres i tråd med Mattilsynets forsinkede uttalelse til høringen (vi gikk ikke gjennom dette på arbeidsmøtet).**

Mattilsynet

- Har ansvaret for å forvalte dyrevelferdsloven
- Skal kontrollere om dyreholderne oppfyller sin plikt til å beskytte beitedyra mot rovvilt og andre farer
- Kan om nødvendig pålegge dyreholderene å gjennomføre tiltak for å beskytte beitedyra